

STEL JE ZEEVRAAG

Met meer dan 1000 zijn ze intussen, de Vlaamse onderzoekers en beheerders die van de zee en kust hun professioneel actierrein maken. Ben je benieuwd naar hun bevindingen en heb je een prangende vraag over het zilte nat, de duinen, het strand of onze riviermondingen? Stel je zeevraag, zij zoeken voor jou het antwoord!

WAT ZIJN DIE GROENE GLAZEN BOLLEN ?

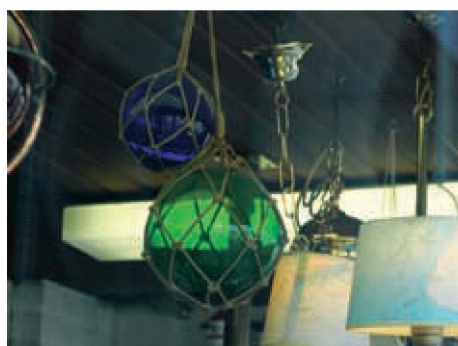
Tot voor kort zag je ze in quasi elk café of visrestaurant aan de Belgische kust: holle hermetisch afgesloten, donkergroene glazen bollen van ca. 10-15 cm doorsnede. Ze zijn als decoratie bedoeld en hangen vaak in een macramé netje aan het plafond. Ook in het buitenland vind je ze terug.

DE VISNETDRIJVER

Oorspronkelijk waren deze glazen bollen niet bedoeld als decoratie maar hadden ze een functie in de visserij. Hermetisch afgesloten, bezitten ze een natuurlijke drijfkracht. Vastgemaakt aan de bovenrand van een visnet konden ze deze laatste openhouden tijdens de vangst. Glazen bollen werden volgens oud reder-visser Michel Vercoutter uit Nieuwpoort vooral gebruikt in andere landen. In Engelse of Franse wateren viste men op grotere diepte en hiervoor waren de gebruikelijke blikken drijvers te fragiel. Glazen bollen waren veel sterker en boden meer weerstand tegen de hoge waterdruk. Volgens hem kwamen deze bollen vóór WO II al niet meer voor in onze streken, tenzij gerecupeerd uit oude opgeviste netten.

EEN PRODUCT UIT 1841?

Voor de glazen drijvers op het toneel verschenen, gebruikte men o.a. kurken vlotters om netten open te houden. Naar verluid waren deze niet erg efficiënt door de snelle verzadiging met water. Op de site van het 15de eeuwse, middeleeuws vissersdorp Walraversijde (nabij Oostende) ontdekten archeologen talrijke kurken vlotters, gebruikt voor de haringvisserij met drijfnetten. Deze drijfnetvisserij was in Scandinavië zeker al in de 12de eeuw in voege.

■ Glazen visnetdrijvers, een gegeerd collector's item, zijn terug te vinden op rommelmarkten en in antiekwinkels of winkels met maritieme prullaria (ID)

Glazen visnetdrijvers zouden een uitvinding zijn van de Noorse handelaar Christopher Faye uit Bergen. De eerste melding dateert uit 1841 en betreft een productielijst van "Hadelands Glasverk", dat de vlotters als nieuw product aanprijst. Er bestaan echter ook aanwijzingen dat ze al eerder bestonden. Glazen bollen uit erg dik donkerbruin flessenglas werden namelijk gevonden op de locatie waar het Schimmelmans Glasverk productiecentrum in 1832 de deuren sloot. Misschien liggen glazen flessen als visnetdrijvers wel aan de oorsprong van het ontstaan van ronde visnetdrijvers?

Vanaf het ontstaan tot halweg de 20ste eeuw breidde de productie zich uit over andere Noorse glasateliers. Deze laatste zijn identificeerbaar a.d.h.v. productiestempels op bepaalde drijvers. Ook andere Europese landen zagen snel de voordelen: de eenvoudige aanmaak en de hoge weerstand van deze bollen. Na 1910 breidde de productie zich ook uit naar het verre oosten (vooral Japan) waar ze in het midden van de 20ste eeuw nog intensief in gebruik waren. Daarna nemen minder duurzame plasticen, houten en kurken drijvers hun plaats in.

NU VOORAL EEN COLLECTOR'S ITEM

Het verzamelen van deze glazen bollen begon in de jaren 1950. Door de grote drijfkracht kwam het namelijk vaak voor dat deze bollen loskwamen uit de (rottende) netten en aanspoelden op het strand. Zo belandden ze in huizen, restaurants of tuinen. Naarmate ze zeldzamer werden, steeg hun waarde als collector's item. Vooral originele drijvers met stempels worden nog steeds voor vrij hoge bedragen verkocht.

NIEUWE FUNCTIE IN DE MARIENE WETENSCHAPPEN

Deze glazen bollen met hun rijke geschiedenis kregen recent ook een afgeleide functie in de mariene wetenschappen. Ze worden gebruikt om meettoestellen te stabiliseren onder water of als behuizing/bescherming van elektronische meetapparatuur. Reden van het succes? Het is een goedkoop, doorzichtig, licht en tegelijk resistent materiaal dat vrij is van vervuiling en ook geen invloed heeft op de te meten gegevens. Deze glazen sferen zijn natuurlijk niet meer glasgeblazen zoals vroeger en vaak worden ze bijkomend beschermd met een plastic of metalen kapsel.

MEER WETEN:

- FIKSDAL V. 2008. *The Old Fishermans Glass Floats. Norwegian Glass Fishing Floats, Markings and Producers. An Introduction for Glass Fishing Float Enthusiasts Worldwide.* <http://www.bestnorwegian.com>.
- PIETERS M. 2006. The Archaeology of Fishery, Trade and Piracy. In: Pieters M., Verhaeghe F. & Gevaert G. (ed.) *Fishery, trade and piracy. Fishermen and fishermen's settlements in and around the North Sea area in the Middle Ages and later. Archeologie in Vlaanderen Monografie 6*, 44-45.
- <http://www.benthos.com/PDF/glassspheres.pdf>

(ID)

■ De glazen bollen kennen tegenwoordig afgeleide toepassingen in de mariene wetenschappen. Hier voorkomen ze - beschermd met een plastic huls - dat deze hyperbenthische slede (gebruikt voor staalname van marien biologisch leven) ondersteboven keert als hij in het water terechtkomt (GDS)